

POSUDOK DIPLOMOVEJ PRÁCE „MNOHO TVÁŘÍ ČERNOBYLU: TEMPORALITA, TOXICITA, KOMPLEXITA V ŽIVOTECH ENVIRONMENTÁLNÍCH MIGRANTŮ,“ KTORÚ VYPRACOVALA BC. VALENTINA PODLESNÁ (UNIVERZITA KARLOVA, FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ, KATEDRA SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ EKOLOGIE)

MICHAL ŠÍPOŠ, PH.D., OPONENT DIPLOMOVEJ PRÁCE

Diplomová práca sa zaoberá veľmi aktuálnym problémom tzv. „environmentálnej migrácie“ na príklade migrantov z Ukrajiny v Českej republike, ktorých životy v minulosti dramaticky poznačila havária atómovej elektrárne v Černobyle. Práca predstavuje zaujímavú analýzu mediálneho a spoločenského diskurzu v Českej republike vzhľadom na atómovú haváriu na území dnešnej Ukrajiny, a taktiež teoretické úvahy spojené s témou nukleárnej havárie. Významným prínosom práce je empirická analýza reflexie spomenutej „kritickej udalosti“ (angl. *critical event*) na úrovni žitých svetov samotných migrantov. Ide o veľmi zaujímavú a kvalitnú diplomovú prácu. V nasledujúcich riadkoch sa pokúsim zosumarizovať jej hlavné myšlienky, ktoré sú rozložené do jednotlivých kapitol. Pokúsim sa tiež formulovať svoje postrehy a otázky, ktoré môžu byť autorke práce adresované počas obhajoby, prípadne použité počas ďalšieho výskumu.

Diplomová práca sa začína krátkym úvodom, v ktorom autorka predstavuje argument týkajúci sa nutnosti komplexného skúmania nukleárnej havárie, ku ktorej došlo na území dnešnej Ukrajiny. Autorka takisto veľmi citlivo vyjadruje svoj osobný vzťah k výskumnej téme. Takýto úvod považujem za vhodný. Úvodnú časť by bolo možné ďalej rozvinúť do diskusie pozície výskumníčky (*subject positionality of the researcher*), v ktorej by autorka reflektovala, ako jej vlastná životná skúsenosť, prípadne tiež rodová identita atď. ovplyvnili tvorbu vedomostí, prezentovaných v diplomovej práci.

Na úvod práce vhodne nadväzuje nasledovná kapitola, v ktorej autorka identifikuje výskumný problém a opisuje metódy výskumu. Na jej začiatku autorka akcentuje požiadavku priestoru pre naratívny samotných migrantov, ktoré bežne v dominantnom diskurze o spomenutej kritickej udalosti absentujú. Z etického hľadiska tento prístup vnímam ako veľmi správny. V súvislosti s potrebou publikovať hlasy migrantov autorka tiež avizuje, že práca nebude delená „štandardne“ na teoretickú a empirickú časť, ale teoretická rozprava je rozložená v rámci celej práce. Táto teoretická rozprava vychádza z otázok, ktoré sa vyprofilovali počas empirického výskumu. Vzhľadom na zvolený prístup, ktorý poskytuje priestor hlasu samotných migrantov, vnímam tento prístup tiež ako správny.

Zvyšok práce je štruktúrovaný do šiestich kapitol. Kapitola č. 3 sa venuje analýze mediálneho diskurzu o Černobyle. Autorka v nej identifikuje niekoľko spôsobov vytvárania obrazu kritickej udalosti prostredníctvom médií v Českej republike (napr. ako ukončenej udalosti, ale aj ako udalosti, ktorá pretrváva v podobe environmentálnych dopadov). Zo zistení vyplýva, že médiá nespájajú nukleárnu haváriu so súčasnou migráciou z Ukrajiny do Českej republiky. Jednou z ďalších možných zaujímavých výskumných otázok je, či a ako mediálny príp. iný odborný diskurz rámcuje samotné skúsenosti environmentálnych migrantov.

Kapitola č. 4 obsahuje teoretickú rozpravu na tému „komplexita.“ Autorka sa v nej odvoláva najmä na prácu Ulricha Becka, Artura Escobara a Bruna Latoura za účelom úvahy o téme – koncepte, ktorý sa javí ako centrálny problém diplomovej práce. Zo svojho odboru v rámci sociálnej antropológie by som tiež odporučil napr. prácu indickej antropológičky Veeny Das, konkrétne jej teoretické pojednanie a výskum o kritickej udalosti. Kapitola č. 5 prináša diskusiu na tému environmentálnej migrácie. Táto

kratšia kapitola by mohla byť doplnená – rozšírená o ďalšie úvahy a myšlienky z pomerne rozsiahlej existujúcej literatúry dotýkajúcej sa oblasti migračných a utečeneckých štúdií.

Nasledujú dve veľmi kvalitné kapitoly, konkrétne č. 6 na tému dimenzií toxicity a č. 7 o temporalite. Koncept temporality sa ukázal ako relevantný počas výskumu žitých svetov migrantov. V siedmej kapitole autorka prezentuje veľmi zaujímavé zistenie, že jej respondenti zväčša nevnímali haváriu v Černobyle ako ukončenú udalosť. Autorka v tejto časti avizuje, že spôsoby vnímania času jej respondentov vyžadujú ďalší výskum. Ako antropológ by som odporučil doplniť výskumné metódy o zúčastnené pozorovanie a venovať pozornosť tomu, akými spôsobmi je havária v Černobyle prítomná v každodennom živote environmentálnych migrantov. Ako vhodnú antropológickú literatúru by som opäť odporučil najmä Veenu Das, konkrétne jej úvahy o subjektivite, temporalite, násilí a každodennosti.

Diplomová práca je veľmi dobre napísaná, pokročilú úroveň dosahuje tak z teoretického, ako aj z metodologického hľadiska. Zistenia v nej prezentované nepochybne rozširujú spektrum vedeckého poznania, a to najmä v oblasti žitných svetov ukrajinských migrantov v Českej republike. Hodnota práce tiež tkvie v jej etickom aspekte, keďže prezentuje naratívy migrantov, ktoré bežne absentujú v dominantnom mediálnom a spoločenskom diskurze. Prácu z týchto dôvodov odporúčam na obhajobu a hodnotím ju ako výbornú (18 bodov).

Brno, 1. septembra 2020

Michal Šípoš

